

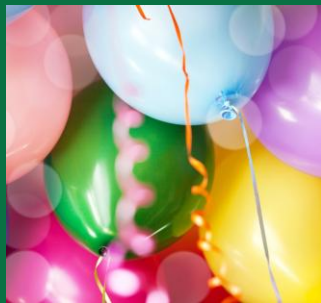

MÄNTYHARJU.

Kulttuurihyvinvointi- kertomus 2022-2025

27.5.2026

Taija Kirstua, hyvinvointikoordinaattori

Sisältö:

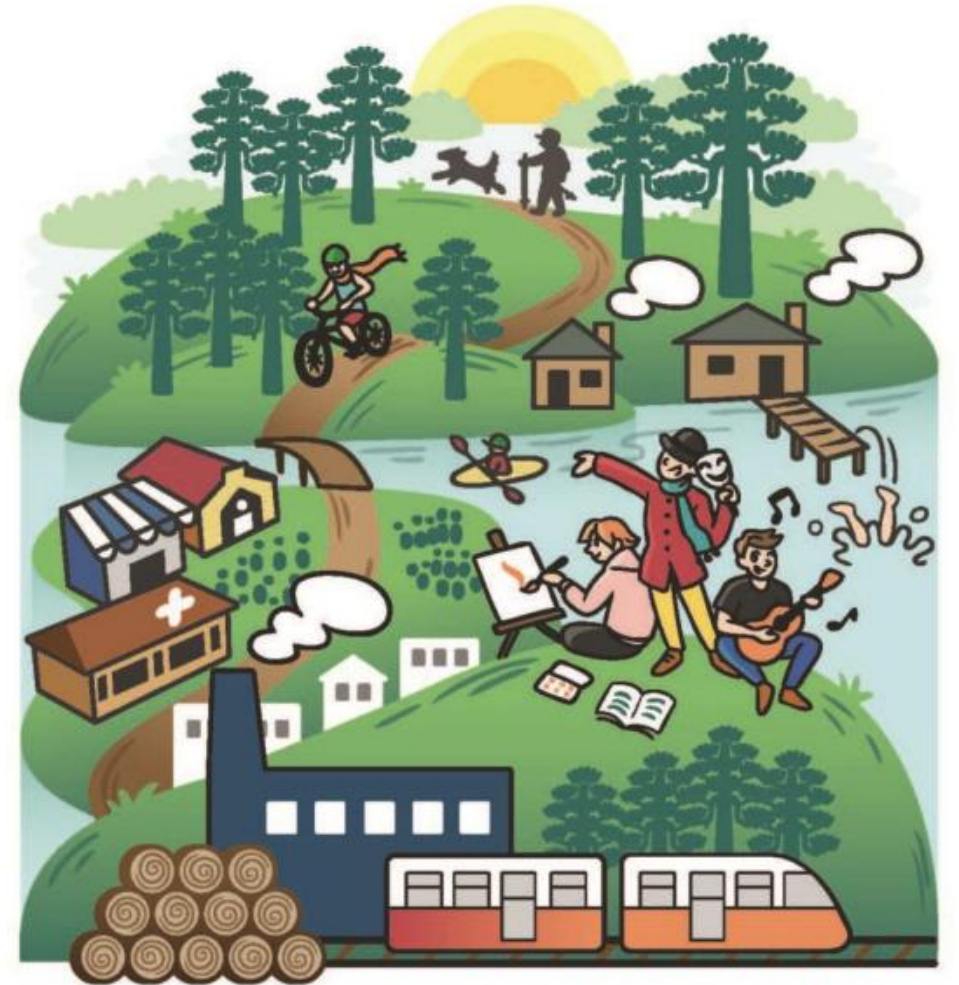
Johdanto

Tausta: Kulttuurihyvinvointi

Tilastot

Kulttuurihyvinvointi-
suunnitelman 2022-2025: Arviointi

MÄNTYHARJU.

**Mäntyharjun kunnan
kulttuurihyvinvointisuunnitelma
2022–2025**

Johdanto:

- Kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2022-2025 hyväksyttiin kunnanvaltuustossa joulukuussa vuonna 2021 (13.12.2021 §101). Mäntyharjun kunnan kulttuurihyvinvointisuunnitelma toteutettiin osana opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa Etsivä kulttuurityö -hanketta.
- Kulttuurihyvinvointisuunnitelman tarkoituksena oli edistää asukkaiden terveyttä, osallisuutta ja hyvinvointia taiteen ja kulttuurin keinoin, huolehtia kuntalaisten kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta sekä edistää taide- ja kulttuuripalvelujen yhdenvertaista.
- Kulttuurihyvinvointisuunnitelman seurannan tueksi laadittiin väliraportti vuosilta 2022-2023, joka on käsitelty sivistyslautakunnassa (23.5.2024 §39). Kulttuurihyvinvointikertomus 2022-2025 kokoaa yhteen kulttuuritilastot sekä suunnitelman toteutumisen tarkastelun viime valtuustokauden aikana.
- Laajaa kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa ei laadittu uudestaan erillisenä suunnitelmana tälle valtuustokaudelle. Kulttuurihyvinvointi on teemana huomioitu osana kunnan laajaa hyvinvointisuunnitelmaa 2026-2029, joka on hyväksytty kunnanvaltuustossa (2.2.2026 § 3). Laajassa hyvinvointisuunnitelmassa kulttuurihyvinvoinnin toimenpiteet pohjautuvat pitkälti kulttuurihyvinvointisuunnitelman hyväksi havaittuihin toimiin.

Tehdään & yhdessä
MÄNTYHARJU.

Tausta: Kulttuurihyvinvointi

Kulttuurihyvinvointi

- Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan ihmisen yksilöllistä tai yhteisöllisesti jaettua kokemusta siitä, että kulttuuri ja taide lisäävät hyvinvointia tai ovat yhteydessä siihen.^[1]
- Maailman terveysjärjestö WHO:n kattavan raportin mukaan taiteilla voidaan muun muassa vaikuttaa terveyden sosiaalisiin tekijöihin, edistää lasten kehitystä, kannustaa terveyttä edistävään käyttäytymiseen, ehkäistä sairastumista ja tukea hoivatyötä.^[2]
- Kulttuurihyvinvointitoiminnalla puolestaan viitataan osallisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen tavoitteellisella moniammatillisella yhteistyöllä.^[3]
- Kulttuurihyvinvointi on osa kuntien, hyvinvointialueiden ja kolmannen sektorin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) yhteistyötä.^[3]

Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen kunnissa

- Kunnan kulttuuripalveluiden tuottaminen perustuu Lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019).
- Tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee^[4]:
 - 1) edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä;
 - 2) luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle;
 - 3) edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa;
 - 4) tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen;
 - 5) edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa;
 - 6) edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa;
 - 7) edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia.
- Lisäksi esimerkiksi
 - Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016),
 - Museolaki (314/2019),
 - Laki taiteen perusopetuksesta (633/1998),
 - Laki esittävän taiteen edistämisestä (1082/2020) ja
 - Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998)ohjaavat kunnan kulttuurityötä.

Kulttuurityö Mäntyharjun kunnassa

- Viime valtuustokauden (2021-2025) aikana voimassa olleessa kuntastrategiassa yksi painopisteistä oli *aktiviteetit ja luonto*, joka piti sisällään myös kulttuuri-aktiviteettien edistämisen ja ylläpidon sekä saavutettavuuden huomioimisen.
 - Uusi kuntastrategia on parhaillaan valmisteltavana nykyiselle valtuustokaudelle
- Viime valtuustokauden (2021-2025) aikainen laaja hyvinvointisuunnitelma ei erikseen huomioinut kulttuuria, koska valtuustokaudella oli laadittu erillinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2022-2025.
 - Tällä valtuustokaudelle laadittu laaja hyvinvointisuunnitelmaa (2026-2029) nostaa yhdeksi kunnan tavoitteeksi: *Kulttuurihyvinvointipalvelut elävöittävät kuntalaisten arkea ja lisäävät hyvinvointia.*
- Etelä-Savon hyvinvointialueen laaja hyvinvointisuunnitelma (2026-2029) korostaa myös kulttuurin merkitystä kahdessa ikäihmisiin kohdistuvassa toimenpiteessään.
- Etelä-Savon maakunnassa on ollut vuonna 2022-2025 voimassa [Etelä-Savon kulttuuristrategia](#).
- Viime valtuustokauden aikana kulttuuripalvelut koki muutoksia henkilöresursseissa ja kulttuurityön vastuu siirtyi eri yksiköihin.
- Viimeisimpänä Mäntyharjun kunnan kulttuuripalvelujen johtamisesta ja koordinoinnista on 1.1.2025 alkaen pääosin vastannut Mäntyharjun kansalaisopisto. Sivistystoimen hallinto (hyvinvointikoordinaattori) on vastannut kulttuuriavustusten jakamisesta ja kulttuurihyvinvoinnista. Kulttuuripalveluiden nykyistä toimintakonseptia on esitelty sivistyslautakunnassa (13.8.2025 §79).
- Mäntyharjun kuntaan on palkattu keväällä 2026 (05/26) koulutus- ja kulttuurikoordinaattori.
- Kulttuurin kannalta kunnan olennaisin työryhmä on kansalaisopiston johtoryhmä. Alueellisesti tehdään myös aktiivista yhteistyötä esimerkiksi maakunnallisissa kulttuuri-, kirjasto- ja museoverkostoissa.
- Kunta tekee kulttuurin äärellä yhteistyötä erityisesti kunnan sisäisesti eri yksiköiden välillä, alueen järjestöjen sekä valtakunnallisten palveluntarjoajien kanssa.
- Lisäksi kunta on osallistunut erilaisiin hankeyhteistöihin, kuten Matkalla -hanke (Kulttuuriosuuskunta Uulu koordinoi) sekä Nuorten Dynamo -hanke (Suomen Nuorisoseurat koordinoi).

Kulttuurihyvinvointia Mäntyharjussa

Kulttuuri- kasvatus- suunnitelma

Varhaiskasvatus ja
perusopetuksen 1.-9.-
luokkalaiset

Vuosiluokittain
vaihtuva,
monipuolinen
vuosittainen toiminta

Yhteistyössä
Kulttuuriosuuskunta
Uulun ja
Konserttikeskuksen
kanssa

Nykyinen suunnitelma
voimassa
2026-2029

Taiteen
perusopetus

Uusien taitojen oppiminen,
taitojen ylläpitäminen ja
yhdessä tekeminen

Kansalais- opisto

Eri kohderyhmille
mm. pientenmuskari,
mummo- ja
pappamusikari sekä
kehitysvammaisten
musiikkikerho

Tukemassa ja
mahdollistamassa
esimerkiksi
kesäteattereiden toimintaa

Yhteistyö Harrastamisen
Mäntyharjun malli -
hankkeen kanssa;
Maksuttomia
harrastusmahdollisuuksia

Monipuolinen
kurssitarjonta

Kirjasto

Tapahtuma- ja
kohtaamispaikka

Pelikasvatus ja
pelidiplomi

Lukusankari -
Lukudiplomi

Musiikki-
studio

Lasten osasto:
Esiintymislava

Vahva yhteistyö
varhaiskasvatuksen ja
oppilaitosten kanssa mm.
Kirjastopolku

Elokuvat

Kino/ Kulttuurisali

Kulttuurisali toimii
tapahtuma- ja
harjoituspaikkana
monipuolisille
kulttuurielämyksille

Tapahtumia toteuttavat
palvelun tarjoajat
ja 3. sektori sekä yritykset

Kunnan jakamat vuosittaiset
kulttuuriavustukset tukevat
alueen tapahtumatuotantoa

Kohtaamiset
kulttuurin äärellä

Tapahtumat

Huomioiden eri
ikä- ja
kohderyhmät

Mahdolliset
hankeyhteistyöt

Kulttuuriperintö

Museot

Iso-Pappilan
museoalue,
Uittomuseo ja
Vanha-Rantalan
museo

Tilastot

Mäntyharjun kulttuuritilasto
Kouluterveyskysely
TEAviisari

Mäntyharjun kunnan kulttuuritilasto:

Vuosi	2022	2023
Tapahtumat:	76	62
Osallistujamäärät:	5411	5999
Museon kävijämäärät:	3495	3075
Kinon kävijämäärät:	6330	-

Vuosi*	2024	2025
Käyttökerta:	154 654	199 077

*Vuoden 2023 jälkeen tilastointi on tarkentunut huomioimaan kokonaisvaltaisemmin koko kunnan kulttuuritarjonnan. Tilastoinnissa on mukana on myös kansalaisopiston ja kirjaston käyttökerrat sekä lisäksi on huomioituna tapahtumia, joissa kunta on osatoteuttajana tai yhteistyötahona. Tästä syystä aiemmat vuodet eivät ole suoranaisesti verrattavissa.

Vuoden 2024 (13.8.2025 §79) ja vuoden 2025 (18.3.2026 §30) kulttuuritilastot on myös esitelty erikseen tarkemmin sivistyslautakunnalle.

TEAvisari, tiedot kuvaavat terveydenedistämistä ja kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi ^[5].

← Pisteet	2025	2023	2021	2019
Kulttuuri	77	78	78	47
Sitoutuminen <i>i</i>	67	72	83	58
Johtaminen <i>i</i>	80	80	100	75
Seuranta ja tarveanalyysi <i>i</i>	100	69	68	45
Voimavarat <i>i</i>	68	73	76	60
Osallisuus <i>i</i>	92	83	83	21
Muut ydintoiminnot <i>i</i>	58	89	58	25

Mäntyharjun kunnan kulttuurin TEAvisarin tulos on pysynyt viimeisten vuosien (2021-2025) aikana hyvin samankaltaisena.

Osa-alueita tarkasteltaessa kehittymistä on tapahtunut osallisuuden ja seurannan sekä tarveanalyysin äärellä. Tulokset ovat laskeneet erityisesti muiden ydintoimintojen osalta, mikä pitää sisällään muun muassa vaikutusten ennakoarvioinnin (evaus) toteutumisen kulttuurin näkökulmasta.

Kunnan tulokset ovat samalla tasolla koko maan keskiarvon kanssa. Etelä-Savon maakunnan keskiarvoon verrattaessa Mäntyharjun tulokset ovat huomattavasti korkeammat.

← Pisteet	Mäntyharju	Etelä-Savon maakunta	Koko maa
Kulttuuri	77	62	77
Sitoutuminen <i>i</i>	67	57	67
Johtaminen <i>i</i>	80	53	86
Seuranta ja tarveanalyysi <i>i</i>	100	65	70
Voimavarat <i>i</i>	68	65	68
Osallisuus <i>i</i>	92	64	81
Muut ydintoiminnot <i>i</i>	58	66	88

HYTE-kerroin (valtionosuuden lisäosa, €) huomioi myös kulttuurin TEAvisarista yhden indikaattorin osaksi prosessi-indikaattoreita ja niiden keskiarvoa.

TEEMA: KULTTUURI

KOULUTERVEYSKYSELY

2023 ja 2025:

4.- ja 5.-luokkalaiset

8.- ja 9.-luokkalaiset

1.- ja 2. vuoden opiskelijat

4.- ja 5.-luokkalaiset

Harrastaa taidetta tai kulttuuria itsenäisesti vapaa-ajalla vähintään viikoittain,
2025: 27 %
Etelä-Savo (2025): 33 %

Harrastaa taidetta tai kulttuuria ohjatusti vapaa-ajalla vähintään viikoittain,
2025: 13 %
Etelä-Savo (2025): 18 %

Osallistunut koulun tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen,
2025: 65 %
2023: 63 %
Etelä-Savo (2025): 67 %

8.- ja 9.-luokkalaiset

Harrastaa taidetta tai kulttuuria itsenäisesti vapaa-ajalla vähintään viikoittain,
2025: 15 %
2023: 23 %
Etelä-Savo (2025): 22 %

Harrastaa taidetta tai kulttuuria ohjatusti vapaa-ajalla vähintään viikoittain,
2025: 17 %
2023: 19 %
Etelä-Savo (2025): 12 %

Kokee kiinnostavat harrastukset liian kalliiksi
2025: 26 %
2023: 19 %
Etelä-Savo (2025): 20 %

Kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille
2025: 25 %
2023: 37 %
Etelä-Savo (2025): 24 %

1.- ja 2.-vuoden opiskelijat (lukio)

Harrastaa taidetta tai kulttuuria itsenäisesti vapaa-ajalla vähintään viikoittain,
2025: 22 %
2023: 22 %
Etelä-Savo (2025): 34 %

Harrastaa taidetta tai kulttuuria ohjatusti vapaa-ajalla vähintään viikoittain,
2025: 6 %
2023: 12 %
Etelä-Savo (2025): 18 %

Kokee kiinnostavat harrastukset liian kalliiksi
2025: 24 %
2023: 12 %
Etelä-Savo (2025): 24 %

Kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille
2025: 27 %
2023: 26 %
Etelä-Savo (2025): 23 %

Kulttuurihyvinvointi- suunnitelma 2022-2025: Arviointi

Kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2022-2025

- Mäntyharjun kunnan kulttuurihyvinvointisuunnitelma toteutettiin osana opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa Etsivä kulttuurityö -hanketta.
- Suunnitelman tarkoituksena:
 - Edistää asukkaiden terveyttä, osallisuutta ja hyvinvointia taiteen ja kulttuurin ke
 - Huolehtia kuntalaisten kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta sekä
 - Edistää taide- ja kulttuuripalveluiden yhdenvertaisuutta
- Suunnitelma sisältää yhteensä 12 kpl tavoitetta ja 23 kpl toimenpiteitä, jotka on jaoteltu viiteen eri kohderyhmään:
 - Lapset ja nuoret
 - Työikäiset
 - Erityisryhmät
 - Ikääntyneet
 - Kaikki kuntalaiset
- Suunnitelma on hyväksytty kunnanvaltuustossa 13.12.2021 §101, ja se astui voimaan 1.1.2022 alkaen.
 - Tarkasteluajanjakso 2022-2025
- Suunnitelman tavoitteiden toteutumista on arvioitu liikennevalomallilla: Punainen (ei toteutunut 0-30 %), Keltainen (osittain toteutunut 30-70 %) ja Vihreä (toteutunut 70-100 %)

MÄNTYHARJU.

Mäntyharjun kunnan
kulttuurihyvinvointisuunnitelma
2022–2025

MÄNTYHARJU.

Kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2022–2025

LAPSET, NUORET JA LAPSIPERHEET

Kulttuuristen oikeuksien yhdenvertainen toteutuminen, toimenpiteitä 5 kpl

Osallisuuden ja toimijuuden tukeminen, syrjäytymisen ehkäisy, toimenpiteitä 3 kpl

TYÖIKÄISET

Osallisuuden ja toimijuuden tukeminen, syrjäytymisen ehkäisy, toimenpiteitä 3kpl

Yhteisöllisyyden tukeminen, monipaikkaisuuden edistäminen, elinvoiman vahvistaminen, toimenpiteitä 1 kpl

Työhyvinvoinnin tukeminen, yritysysteistyön kehittäminen ja elinvoiman vahvistaminen kulttuurin keinoin, toimenpiteitä 1 kpl

IKÄIHMISET

Aktiivisten ikääntyneiden osallisuuden, toimijuuden ja toimintakyvyn tukeminen, toimenpiteitä 2 kpl

Ikäihmisten kotona asumisen tukeminen, osallisuuden ja toimijuuden tukeminen, syrjäytymisen ehkäisy, toimenpiteitä 2 kpl

Asumispalveluiden parissa olevien ikääntyneiden toimintakyvyn ja toimijuuden ylläpitäminen, toimenpiteitä 1 kpl

ERITYISRYHMÄT

Asumispalveluiden ja toimintakeskuksen palveluiden parissa olevien kehitysvammaisten toimintakyvyn ja toimijuuden ylläpitäminen, toimenpiteitä 1kpl

KAIKKI KUNTALAISET

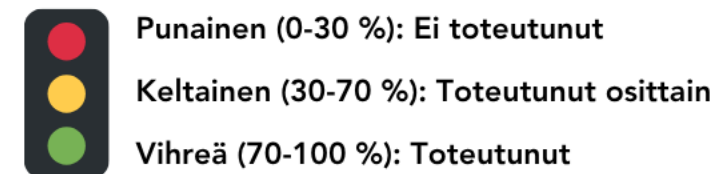
Asuinympäristön viihtyvyyden ja turvallisuuden edistäminen, taide- ja kulttuuripalvelujen saavutettavuuden parantaminen, toimenpiteitä 2 kpl

Osallisuuden ja toimijuuden tukeminen, toimenpiteitä 2 kpl

Kulttuuriperintökohteiden ylläpitäminen ja paikallisidentiteetin vahvistaminen, toimenpiteitä 1 kpl

Tavoite: Lapset ja nuoret	Toimenpiteet (yhteistyö)	Arviointimittari	Toteutus 2022-2025
<p>Kulttuuristen oikeuksien yhdenvertainen toteutuminen.</p> <p>(70-100 %)</p>	<p>Helpotamme lapsiperheiden pääsyä kulttuuripalveluiden pariin jakamalla 1-vuotisneuvolassa kulttuurikortin sekä järjestämällä kaikille avointa kulttuuri- ja taidetoimintaa yhteistyössä perhepalveluiden kanssa.</p> <p>(kulttuuripalvelut, neuvola, perheneuvo, kirjasto, kansalaisopisto)</p>	<p>Jaettujen kulttuurikorttien määrä/ikäluokka</p> <p>Avoimien tapahtumien määrä</p>	<p>Neuvolassa on jaettu Kulttuurikorttia. Alustavasti pohdittu toimintamallin uudistamista ja kortin muokkausta.</p> <p>Vuosittain lapsille ja nuorille suunnattuja avointa toimintaa muun muassa (osallistujat):</p> <ul style="list-style-type: none"> Vuonna 2022: Musamatka Metsäleikkipuistossa (42) Vuonna 2022: Valtakunnallinen leikkipäivä (180) Vuonna 2023: Lapsiperheiden kohtaamispaikka Puuhalan Kevätjuhlassa Sirkuspaja (46) Vuonna 2024: Lastenkonsertti osana Talvirieha -tapahtumaa (60) Vuonna 2024: Luovana työpajana askartelut yhteistyössä Matkalla -hanke (44) Vuonna 2025: Tulikarkelot -esitys Joulutorille yhteistyössä Kulttuuri Itää -hanke (60)
	<p>Otamme käyttöön kulttuurikasvatussuunnitelman varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.</p> <p>(varhaiskasvatus, perusopetus, kulttuuripalvelut, museo, kirjasto, muut kulttuuritoimijat)</p>	<p>Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan toteutuminen</p> <p>Asiakastyytyväisyys (tavoite 4/1-5)</p>	<p>Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on järjestetty erilaisia konsertteja ja näytöksiä. Vuonna 2023 voimaan tulleen kulttuurikasvatussuunnitelman myötä toiminta on ollut ikä/vuositasolla systemaattisempaa.</p> <p>Vuosien 2023-2025 osalta suoritettiin laaja-alainen arviointi, jossa tarkasteltiin suunnitelman haasteita ja onnistumisia sekä siihen linkittyviä toiveita, oivalluksia ja toimintamuotoja. Arvioinnin pohjalta laadittiin Kulttuurikasvatussuunnitelma vuosille 2026-2029 (sivistyslautakunta 19.11.2026 §113). Suunnitelman toteutuksessa tehdään yhteistyötä muun muassa Kulttuuriosuuskunta Uulun ja Konserttikeskusten kanssa.</p>
<p>Kehitämme maksutonta kerhotoimintaa koulupäivän yhteyteen Suomen mallin mukaisesti.</p> <p>(perusopetus, yhdistykset, vapaa-aikapalvelut, nuorisopalvelut, kulttuuripalvelut, kansalaisopisto)</p>	<p>Järjestytyjen kerhojen määrä</p> <p>Kerhoihin osallistuneiden lasten määrä</p> <p>Kouluterveyskysely:</p> <ul style="list-style-type: none"> Taiteen ja kulttuurin harrastaminen, % Kokee harrastuspaikkojen sijaitsevan liian kaukana, % Kokee kiinnostavat harrastuksen liian kalliiksi, % 	<p>Vuosina 2022-2025 kerhoja on ollut tarjolla keskimäärin noin 15 kpl/vuosi, huomioiden sekä Harrastamisen Mäntyharjun mallin (OKM) sekä Koulun kerhotoiminnan (OPH) -hankkeiden kerhot.</p> <p>Kulttuurihyvinvointia tukevia maksuttomia kerhoja ovat olleet esimerkiksi (vuodet):</p> <ul style="list-style-type: none"> Kuvisseikkailu (2023-nykyinen) Bändikerhot ala- ja yläasteikäisille (2023-nykyinen) Pelikerho (2023-nykyinen) Teknisen työkerho (2022-nykyinen) Askartelukerho (2025 -nykyinen) Käsityökerho (2022-2023) <p>Lukuvuonna 2025-2026 kulttuuri/luovat -kerhot saavuttavat viikoittain noin 60 lasta ja nuorta.</p> <p>Kouluterveyskysely (kts. Tilastot -kohta)</p>	
	<p>Luomme kirjastoon lapsille suunnatun kulttuurikasvatusympäristön, joka mahdollistaa eri taiteenlajien oppimisen ja edistää kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamista.</p> <p>(kirjasto, varhaiskasvatus, perusopetus, lukio, kansalaisopisto, kulttuuripalvelut, muut kulttuuritoimijat)</p>	<p>Asiakastyytyväisyys (tavoite 4/1-5)</p>	<p>Asiakastyytyväisyyttä ei ole määrällisesti mitattu. Laadullinen palaute ollut erinomaista.</p> <p>Kirjastoon luotu monipuolinen ja toiminnallinen lasten kulttuurikasvatusympäristö, joka mahdollistaa eri taiteiden ja taiteiden välisen oppimisen (Kirjastosta elämys-, oppimis- ja asiointikeskus (KIKE) -hanke 2021-2023).</p>
	<p>Kehitämme kirjastoon musiikin ja pelien elämys- ja oppimisympäristön, joka vahvistaa nuorten musiikillista toimijuutta ja lisää yhdessä tekemistä,</p> <p>(kirjasto, kansalaisopisto, perusopetus, musiikkiopisto, nuorisopalvelut, kulttuuripalvelut, ammattikorkeakoulu)</p>	<p>Asiakastyytyväisyys (tavoite 4/1-5)</p>	<p>Asiakastyytyväisyyttä ei ole määrällisesti mitattu. Laadullinen palaute ollut erinomaista.</p> <p>Kirjastoon on luotu musiikin ja pelien elämys- ja oppimisympäristö, joka mahdollistaa musiikin tuotannon ja muun muassa peliturnausten toteuttamiseen (Pelillisyyden kehittäminen pienen kunnan kirjastossa (PELAA) -hanke 2022-2023).</p>

Tavoite: Lapset ja nuoret	Toimenpiteet (yhteistyö)	Arviointimittari	Toteutus 2022-2025
<p>Osallisuuden ja toimijuuden tukeminen, syrjäytymisen ehkäisy</p> <p>(70-100 %)</p>	<p>Tarjoamme lapsille ja nuorille mahdollisuuksia kokea kulttuuria maksuttomasti/edullisesti ja tiedotamme niistä avoimesti ja monikanavaisesti.</p> <p>(kulttuuripalvelut, vapaa-aikapalvelut, nuorisopalvelut, kansalaisopisto, kirjasto, musiikkiopisto, yhdistykset, seurakunnat, perhepalvelut, sosiaalipalvelut)</p>	<p>Tapahtumiin osallistuneiden lasten ja nuorten määrä</p>	<p>Lasten, nuorten ja lapsiperheiden tapahtumia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vuonna 2022: 24 tapahtumaa Vuonna 2023: 18 tapahtumaa Vuonna 2024: 25 tapahtumaa Vuonna 2025: 23 tapahtumaa <p>Kansalaisopisto tarjoaa laajan tarjonnan maksullista harrastustoimintaa matalalla kynnyksellä (alhaiset maksut). Esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Taiteen perusopetus (Nuorisoteatteri, Yksilöopetus) Normaali opetus (Muskari, Lasten kuvataide ja teatterileiri, Podcast -kurssi) <p>Kansalaisopiston kursseille osallistuneet lapset ja nuoret (0-24-vuotiaat)</p> <ul style="list-style-type: none"> Vuonna 2022: 152 Vuonna 2023: 172 Vuonna 2024: 165 Vuonna 2025: 147 <p>Nostoina tapahtumista muun muassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dynamo -hanke yhteistyö (2024): Nuoret pääsivät itse suunnittelemaan ja toteuttamaan tapahtuman (tapahtumatiimi), joka järjestettiin kaikille nuorille maksuttomana Nuorten viikolla (Mäntyfest) Matkalle -hanke yhteistyö (2024): Vuoden aikana järjestettiin yhteensä seitsemän lapsille ja nuorille suunnattua luovaa työpajaa Kulttuuri Itää -hanke yhteistyö (2025): Tulikarkelot -esitys Joulutorille
	<p>Kehitämme etsivää kulttuurityötä kulttuuripalveluiden ja nuorisopalveluiden yhteistyössä.</p> <p>(nuorisopalvelut, kulttuuripalvelut, kansalaisopisto, kirjasto, seurakunnat)</p>	<p>Tavoitettujen lasten ja nuorien määrä /hlö</p>	<p>Nuorille suunnattuja avoimia tilaisuuksia tai tapahtumia muun muassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> Askeleella järjestettiin Stand Up-esitys (Akku -hanke yhteistyö) (2022) Päihteen Päättäri -tapahtuma Kisalassa (2023) Mäntyfest -tapahtuma Kisalassa (2024) Askel Goes -kirjasto Elokuvatyöpaja nuorten työpaja (Matkalla -hanke, aihe nuorten oma toive) (2024) Räppityöpaja (Matkalla -hanke) (2024) Halloween -tapahtuma Kinolla (2025) Vauhdittamo -hankkeen päättäjät Kisalassa (2025)
	<p>Varaamme osan kulttuuripalveluihin käytettävistä rahoista osallistuvaan budjettiin, jotta lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan suoraan palvelutarjontaan ja osallistumaan tapahtumien toteuttamiseen.</p> <p>(kulttuuripalvelut, varhaiskasvatus, perusopetus, lukio, nuorisopalvelut, vapaa-aikapalvelut)</p>	<p>Osallistuvaan budjettiin käytettävä summa</p> <p>Koulun tapahtumien suunnitteluun osallistuminen (Kouluterveyskysely)</p>	<p>Lasten ja nuorten osallistuvaa budjetointia ei ole toistaiseksi toteutettu.</p> <p>Varhaiskasvatukselle, perusopetukselle ja lukiolle on ollut varattuna osuudet käytettäväksi kyseiseen osallistuvaan menetelmään (Kuolinpesän omaisuuden käyttösuunnitelma 2020-2022, Kunnanhallitus 22.02.2021 §34). Toteutusta on suunniteltu jo varhaiskasvatuksessa.</p> <p>Kouluterveyskysely (kts. Tilastot -kohta).</p>

Tavoite: Työikäiset	Toimenpiteet (yhteistyö)	Arviointimenetelmä	Toteutus 2022-2025
<p>Osallisuuden ja toimijuuden tukeminen, syrjäytymisen ehkäisy</p> <p>(70-100 %)</p>	<p>Luova jako -yhteistyö: tarjoamme taloudellisesti ja sosiaalisesti saavutettavaa kulttuuritoimintaa esimerkiksi ruokajakelun yhteydessä.</p> <p>(seurakunnat, kulttuuripalvelut, työllisyyspalvelut, mielenterveys- ja päihdepalvelut, yhdistykset)</p>	<p>Osallistuneiden määrä</p>	<p>Vuosina 2022-2025 toteutettu yhteensä seitsemän Luovaa jakoa osana hävikkiruokajakoa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tarvikekassit lapsiperheille • Vappukassit lapsiperheille • Ilmaisia lippuja kesäteattereihin ja konsertteihin • Joulun alla askartelu- ja piirustustarvikkeita • Salmelan lippujen jako • Lasten - ja nuorten teatteriin lippujen jako <p>Salmelalta saatuja lippuja on jaettu myös nuorten ja aikuisten työpajoille.</p>
	<p>Työttömät saavat kansalaisopistolta ja työllisyyspalveluilta yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa maksuttomaan koulutukseen osallistumisesta.</p> <p>(kansalaisopisto, työllisyyspalvelut, te-palvelut)</p>	<p>Tieto-, neuvonta-, ja ohjauspalvelua hyödyntäneiden määrä</p> <p>Maksuttomaan koulutukseen osallistuneiden määrä</p>	<p>Työttömät voivat anoa opintoseteleitä kurssimaksun poistamiseksi tai huojentamiseksi.</p> <p>Kansalaisopisto työttömät osallistujat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vuonna 2022: 33 • Vuonna 2023: 26 • Vuonna 2024: 37 • Vuonna 2025: 33
	<p>Tuotamme monipuolista ja asukaslähtöistä kulttuuritoimintaa myös haja-asutusalueella.</p> <p>(yhdistykset, seurakunnat, kansalaisopisto, kulttuuripalvelut, museo, oppilaitokset, hyte-palvelut)</p>	<p>Haja-asutusalueella järjestettyjen tapahtumien ja ryhmien määrä</p> <p>Tapahtumiin ja ryhmiin osallistuneiden määrä</p>	<p>Kansalaisopisto tuottaa kulttuurikurssitoimintaa myös kylille, kuten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käsityöpajat. Koirakivi • Yksniitiset, Toivola • Huonekalujen entisöinti. Vanonen • Ruusukkaat, Enonkylä <p>Kansalaisopisto on järjestänyt kesäloman alkaessa Koirakiven kylätalolla lasten kuvis- ja taideleirin.</p> <p>Kunnan kulttuuriavustuksien kautta on myös tuettu kylien kulttuuritapahtumia.</p> <p>Matkalla -hankkeen yhteistyön myötä yksi Luovista työpajoista järjestettiin Käävänkylässä (vuonna 2024) ja lisäksi kaksi musiikki työpajaa toteutettiin Koirakivessä sekä Valtolassa (Vuonna 2025).</p>

Tavoite: Työkäiset	Toimenpiteet (yhteistyö)	Arviointimittari	Toteutus 2022-2023
<p>Yhteisöllisyyden tukeminen, monipaikkaisuuden edistäminen, elinvoiman vahvistaminen</p> <p>(40-60 %)</p>	<p>Tarjoamme vapaa-ajan asukkaille suunnattuja tapahtumia ja kesäkurssseja. Otamme kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden luovan osaamisen käyttöön heitä yhdistävän luovan alan verkoston avulla.</p> <p>(kulttuuripalvelut, kansalaisopisto, elinkeinopalvelut, yhdistykset)</p>	<p>Kesätapahtumien ja kurssien määrä</p> <p>Tapahtumiin ja kursseille osallistuneiden määrä</p> <p>Verkostotoiminta</p>	<p>Kunnan kulttuuripalveluiden tarjonta kesällä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vuonna 2022 (kesä-elokuu): Tapahtumia: 18 • Vuonna 2023 (kesä-elokuu): Tapahtumia: 14 • Vuonna 2024 (kesä-elokuu): Tapahtumia 11 • Vuonna 2025 (kesä-elokuu): Tapahtumia 11 <p>Verkostotoimintaa ei ole käynnistynyt/toteutunut.</p> <p>Kunta laati vuonna 2024 kulttuurireitistöt, jotka esittelevät alueen kulttuurimiljöötä. Kyseisiä esitteitä jaettiin runsaasti muun muassa messuilla sekä kesän info-pisteellä eli reitistöt tavoittivat myös vapaa-ajan asukkaita sekä matkailijoita.</p>
<p>Työhyvinvoinnin tukeminen, yritysyhteistyön kehittäminen ja elinvoiman vahvistaminen kulttuurin keinoin</p> <p>(0-30 %)</p>	<p>Edistämme työhyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja tuottavuutta paikallisissa organisaatioissa antamalla asiantuntijaneuvontaa taidetoiminnan ja luovien menetelmien käyttöön sekä luomalla verkostoja alueen yritysten ja taidetoimijoiden välillä.</p> <p>(kulttuuripalvelut, kansalaisopisto, vapaa-aikapalvelut, paikalliset yritykset)</p>	<p>Neuvonnan määrä/hlö</p> <p>Verkostojen/verkostoissa mukana olevien tahojen määrä</p>	<p>Neuvontatoiminta tai verkostotoiminta eivät ole toteutuneet.</p>

Tavoite: Erityisryhmät	Toimenpiteet (yhteistyö)	Arviointimittari	Toteutus 2022-2025
<p>Asumispalveluiden ja toimintakeskuksen palveluiden parissa olevien kehitysvammaisten toimintakyvyn ja toimijuuden edistäminen.</p> <p>(70-100 %)</p>	<p>Tarjoamme esittäviä ja osallistavia kulttuuripalveluja sekä mahdollistamme kulttuurivierailuja osallistujien toiveiden ja tarpeiden mukaan.</p> <p>(palvelukodit, Savoset, kulttuuripalvelut, kansalaisopisto, yhdistykset)</p>	<p>Osallistuneiden määrä</p>	<p>Mäntyharjun kunta on osallistunut vuosina 2022-2025 Kehitysvammaisten leiripäivään Lankaniemessä. Leirin toteuttaa yhteistyössä seurakunta ja Pertunmaan ja Mäntyharjun kehitysvammaisten tuki ry. Muun muassa Matkalla -hankkeen yhteistyön myötä järjestettiin leirille kolme luovaa työpajaa: Sirkus (2 kpl) ja Teatteri (1 kpl) -teemoilla, molemmissa osallistujia noin 50 hlöä.</p> <p>Kansalaisopisto ylläpitää palvelutaloissa asuvien osallisuutta ja toimintakykyä kurssitoiminnan avulla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Musiikkiryhmä Dynamite <p>Vuosittain järjestetään kulttuurielämyksiä kansalaisopiston kuorojen palvelutalo - kiertueina.</p>

Tavoite: Ikääntyneet	Toimenpiteet (yhteistyö)	Arviointimittari	Toteutus 2022-2025
<p>Aktiivisten ikääntyneiden osallisuuden, toimijuuden ja toimintakyvyn tukeminen.</p> <p>(70-100 %)</p>	<p>Tuemme ikääntyneiden omatoimista toimintaa järjestämällä heille suunnattua ryhmä- ja yksilötoimintaa sekä tarjoamalla edullisia tiloja yhdistysten käyttöön.</p> <p>(kulttuuripalvelut, kansalaisopisto, kirjasto, seurakunnat, yhdistykset)</p>	<p>Järjestetyn toiminnan määrä</p> <p>Osallistuneiden määrä</p> <p>Opintoseteleitä käyttäneiden määrä</p>	<p>Kulttuuritoiminta on näkynyt vahvasti Vanhustenviikoilla. Vuosien aikana viikoilla on järjestetty muun muassa maksuttomia elokuvanäytöksiä, esityksiä Vanhustenviikon pääjuhlassa sekä konsertteja.</p> <p>Kansalaisopistolla kasvatetaan vahvasti ikääntyneiden osallisuutta, toimijuutta ja toimintakykyä laajalla kurssitoiminnalla, kuten:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kuorot (mm. Pioni, LOI LOI. Laulu-Sepot) Kudonta ja käsityöt Tiikkutyöt Keramiikka ja lasinsulatus <p>Yli 65 –vuotiaat opiskelijat:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vuonna 2022: 535 Vuonna 2023: 514 Vuonna 2024: 446 Vuonna 2025: 494
	<p>Kehitämme kirjastoon oppimisympäristön, jossa ikääntyneet voivat harjoitella medialukutaitoa ylisukupolisessa vuorovaikutuksessa.</p> <p>(kirjasto, kansalaisopisto, yhdistykset, yritykset)</p>	<p>Osallistuneiden määrä</p> <p>Asiakastyytyväisyys (tavoite 4/1-5)</p>	<p>Mediaympäristö on kehitetty yhdessä kansalaisopiston kanssa (ATKpulmabaari ja tietotekniikan yksilöohj aus), toteutus osittain kirjastossa</p> <p>KirjastoKino-palvelu otettu käyttöön. Valmius järjestää elokuvanäytöksiä pienille ryhmille (5-15 henkilöä) kirjaston uudessa monitoimitilassa.</p>
<p>Ikäihmisten kotona asumisen tukeminen, osallisuuden ja toimijuuden tukeminen, syrjäytymisen ehkäisy</p> <p>(40-60 %)</p>	<p>Kehitämme monialaisessa yhteistyössä etsivän kulttuurityön palveluja kotona asuville ikääntyneille.</p> <p>(hyte-palvelut, kotihoito, kulttuuripalvelut, kirjasto, seurakunnat, yhdistykset)</p>	<p>Osallistuneiden määrä</p> <p>Osallistuneiden määrä suhteessa kotihoidon asukkaiden lukumäärään %</p>	<p>Kirjaston kotipalvelun asiakkaina:</p> <ul style="list-style-type: none"> Vuonna 2022: 7 henkilöä Vuonna 2023: 6 henkilöä Vuonna 2024: 6 henkilöä Vuonna 2025: 7 henkilöä
<p>Asumispalveluiden parissa olevien ikääntyneiden toimintakyvyn ja toimijuuden ylläpitäminen</p> <p>(70-100 %)</p>	<p>Edistämme työhyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja tuottavuutta paikallisissa organisaatioissa antamalla asiantuntijaneuvontaa taidetoiminnan ja luovien menetelmien käyttöön sekä luomalla verkostoja alueen yritysten ja taidetoimijoiden välillä.</p> <p>(kulttuuripalvelut, kansalaisopisto, vapaa-aikapalvelut, paikalliset yritykset)</p>	<p>Osallistuneiden määrä suhteessa asumispalveluiden asukasmäärään</p> <p>Tapahtumien määrä</p>	<p>Vuosittain järjestetään kulttuurielämyksiä kansalaisopiston kuorojen palvelutalo - kiertueina.</p> <p>Kansalaisopisto ylläpitää palvelutaloissa asuvien ikäihmisten osallisuutta ja toimintakykyä kurssitoiminnan avulla esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mummo- ja pappamusarit Käsityötä virkistykseksi

Tavoite: Kaikki kuntalaiset	Toimenpiteet (yhteistyö)	Arviointimittari	Toteutus 2022-2025
<p>Asuinympäristön viihtyvyyden ja turvallisuuden edistäminen, taide- ja kulttuuripalvelujen saavutettavuuden parantaminen</p> <p>(70-100 %)</p>	<p>Perustamme monialaisen julkisen taiteen työryhmän, joka kehittää julkista taidetta suunnitelmallisesti sekä edistää taiteen prosenttiperiaatteen käyttöä.</p>	<p>Työryhmän kokoontuminen 1-2 krt/vuosi</p> <p>Hankkeiden määrä, jossa %-periaate on käytössä. Käytetty prosenttiosuus</p>	<p>Työryhmää ei ole muodostettu.</p> <p>Vuosien aikana toteutuneissa hankkeissa ei ole hyödynnetty % -periaatetta.</p>
	<p>Hyödynnämme kunnan taidekokoelmaa julkisten ympäristöjen viihtyvyyden parantamisessa. Huomioimme taide- ja kulttuuriympäristön tiloja kehitettäessä.</p>		<p>Vuonna 2023 Hämärien markkinoiden aikaan paikallisilla toimijoilla oli mahdollisuus lainata kunnan taidekokoelmaa osaksi omaa toimintaympäristöään. Tauluja oli nähtävillä paikallisissa toimitiloissa ja kivijalkakaupoissa (Pitäjänuutiset, Kaneliässä, Reissuravintola ja Tarjan Muotipuoti).</p> <p>Kunnan kokoelmasta on koottu maksuton taidenäyttely Iso-Pappilaan kesällä 2024 ja 2025.</p>
	<p>Edistämme taide- ja kulttuuripalveluiden (tapahtumat, tilat, laitteet, verkkosivut) saavutettavuutta.</p>	<p>Saavutettavat verkkosivut ja saavutettavat tapahtumapaikat Avustajalle maksuton pääsylippu Kulttuuriluotsi- /kaveritoiminta Kulttuuripalvelut ovat helposti saavutettavissa (tavoite 4/1-5)</p>	<p>Verkkosivujen toteutuksessa on pyritty huomioimaan selkeä otsikointi, riittävä fonttikoko sekä tekstin kontrasti.</p> <p>Suurin osa kunnan organisoimista tapahtumista on maksuttomia. Avustajalle pääsylippu on maksuton. Lisäksi paikoissa huomioidaan pääasiallisesti myös niiden esteettömyys.</p> <p>Kinossa hyödynnetään tarjonnan/levittäjän mukaan suomen- sekä ruotsinkielisiä tekstityksiä.</p> <p>Kulttuuriluotsi- tai -kaveri toiminta ei ole suoranaisesti käynnistynyt, mutta kunnan Kielikaveritoiminnassa kannustetaan ja hyödynnetään myös kulttuurilämyksien jakamista yhdessä.</p>
<p>Osallisuuden ja toimijuuden tukeminen</p> <p>(70-100 %)</p>	<p>Otamme kuntalaiset ja yhdistykset mukaan kunnan tuottamien kulttuuripalvelujen kehittämiseen ja tuottamiseen sekä niistä viestimiseen (esim. kyselyt, keskustelutilaisuudet).</p>	<p>Kyselyiden ja tilaisuuksien määrä Osallistujat % tai hlö</p>	<p>3. sektorilla on ollut mahdollisuus osallistua tapahtumien suunnitteluun muun muassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kesän suunnittelupalaveri Erialaisten tapahtumien suunnitteluun, kuten Joulutori ja Hämärät markkinat Kunnan avustuksien infoillat <p>Kunnassa kokoontuu säännöllisesti yhdistysten verkosto (toimijaverkosto).</p> <p>Kuntalaiset ovat voineet kertoa ajatuksiaan vapaa-ajan palveluista osana Hyvinvointikyselyä 2023 sekä kulttuurikesä -24 -kyselyssä. Lisäksi Matkalla -hankkeen Luovien työpajojen suunnittelua varten laadittiin toivekysely kuntalaisille.</p>
	<p>Varaamme osan kulttuuripalveluihin käytettävistä rahoista osallistuvaan budjettiin, jotta kuntalaiset voivat osallistua paikallisten kulttuuripalvelujen ja elinympäristönsä viihtyvyyden kehittämiseen.</p>	<p>Osallistuvaan budjettiin käytettävä summa</p>	<p>Vuosina 2021-2022 toteutettiin Kuntakukkaro, osallistuva budjettiin, jossa kuntalaiset saivat ehdottaa ja äänestää näistä ehdotuksista käyttökohteen 20 000 €:lle. Äänestystuloksen voitti torille asennettavat kausivalot, mökkilyhdyt.</p>
<p>Kulttuuriperintökohteiden ylläpitäminen ja paikallisidentiteetin vahvistaminen</p> <p>(40-60 %)</p>	<p>Toteutamme museon kokoelmapoliittista ohjelmaa sekä markkinoimme ja tuotteistamme paikallista kulttuuriperintöä.</p>	<p>Kokoelmapoliittisen ohjelman seuranta</p> <p>Paikalliseen kulttuuriperintöön liittyvien tuotteiden määrä</p> <p>Kävijämäärät (museot, verkkomuseo)</p>	<p>Kokoelmapoliittista ohjelmaa uudistetaan kesällä 2026 museoviraston rahoittamassa hankkeessa. Tarkoitus on liittää siihen Pertunmaan esineistö sekä koota samaan ohjelmaan myös valokuva ja audiovisuaalinen ohjelma.</p> <p>Kulttuuriavustuksien yhtenä painopisteenä on myös paikalliskulttuurin edistäminen, ja vuosien aikana on tuettu mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> Varpasen kylän kylähistoriikin toteutumista Mäntyharjun kirkkokuoron 100-vuotisjuhlaulkaisun toteutumista "Tervatöppösiä ja muita muisteluja kyliltä" -teoksen toteutumista Perinneleikkipäivän toteutusta

Lisätietoa:

Hyvinvointikoordinaattori Taija Kirstua

p. 040 8303 999

Etunimi.sukunimi@mantyharju.fi

MÄNTYHARJU.

Lähteet:

1. Taike. S.a. Mitä on kulttuurihyvinvointi? WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.taike.fi/fi/taike-vaikuttaa/asiantuntijaverkostot/kulttuurihyvinvointi> [Viitattu 24.3.2026]
2. Fancourt, D. & Finn, S. 2019. What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. World Health Organization. Regional Office for Europe. Saatavilla: <https://iris.who.int/handle/10665/329834> [Viitattu 24.3.2026]
3. Leppisaari, K. 2025. Kulttuurihyvinvoinnin merkitysulottuvuuksia. Teoksessa Elämä vaatii taidetta –Kirja kulttuurihyvinvoinnista. K. Leppisaari (toim.). Saatavilla: <https://www.taike.fi/fi/julkaisut/elama-vaatii-taidetta-kirja-kulttuurihyvinvoinnista> [Viitattu 24.3.2026]
4. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta. 166/2019. Finlex. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2019/166> [Viitattu 15.4.2026]
5. THL. 2026. TEAviisari – Tiedonkeruu. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tiedonkeruut> [Viitattu 7.4.2026]
6. THL. 2026. Kouluterveyskyselyn tulokset. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://thl.fi/tutkimus/hankkeet/kouluterveyskysely/tulosten-ja-aineistojen-kaytto> [Viitattu 15.5.2026]